

Кулініч О.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВІЛЬНЕ ПОШИРЕННЯ ФОТОГРАФІЙ З ЗОБРАЖЕННЯМ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ І РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Анотація

У статті розглядаються питання правомірного вільного використання фотографій з зображенням фізичної особи. Визначаються три випадки вільного використання. Першим випадком є позування фотографу за плату. Другим випадком є поширення фотографії з зображенням фізичної особи у суспільних чи державних інтересах. Третім випадком є поширення фотографій, які створені у громадських місцях за умови, що людина на цих фотографіях не виступає основним об'єктом використання. Робиться висновок про необхідність удосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: фотографічний твір, право на зображення, вільне використання, суспільні та державні інтереси, публічне місце, основний об'єкт використання.

Kulinich O.A.

National University «Odessa Law Academy»

FREE DISSEMINATION OF PHOTOS DEPICTING INDIVIDUALS UNDER THE LAWS OF UKRAINE AND RUSSIAN FEDERATION

Summary

The article examines the issues of legitimate free use of photographs with the image of an individual. It is identified three conditions for the free use. The first case is photography posing for a fee. The second case is the distribution of photos depicting a person in the state or public interests or the interests of the individual. The third case is the distribution of photos made in public places, while a person in these photos did not act as the main object of the use. The conclusion is going to the need to improve current legislation.

Keywords: photographic work, the right to image, free use, public and state interests, public place, the main object.

УДК 342

ПРАВОВА ДЕРЖАВА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗБУДОВИ

Романов М.Ю.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Проаналізовано актуальні питання формування правової держави в Україні. Визначенню ролі та значення формування громадянського суспільства та принципу верховенства права в рамках розбудови правової держави. Актуальність даного дослідження обумовлена сучасними викликами життя, які виникають на шляху державних перетворень в умовах євроінтеграції України, потребою у підвищенні рівня захисту прав і свобод людини та громадянина, щоб забезпечити належні умови для формування громадянського суспільства, як складової частини правової держави. Наукове підґрунтя у виконаній науковій статті складають праці вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені проблемам розбудови правової держави і громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: Правова держава, громадянське суспільство, верховенство права.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена сучасними викликами життя, які виникають на шляху державних перетворень в умовах євроінтеграції України, потребою у підвищенні рівня захисту прав і свобод людини та громадянина, щоб забезпечити належні умови для формування громадянського суспільства, як складової частини правової держави. Положення ст. 1 Основного Закону засвідчують реальність перспективи щодо розбудови в Україні правової держави, суть якої, насамперед, полягає у характері законів, їх відповідності конституційно закріпленій спрямованості на забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремим питанням формування правової держави

в Україні присвятили свої дослідження такі вчені, як К.О. Ващенко, В.О. Корнієнко, Р.Ф. Гринюк, А.П. Заєць, Н.П. Шершень, Г.В. Ревіна, С.П. Головатий, Ю.С. Шемшученко, В.Б. Аверьянов, Г.В. Гегеля, В.Г. Гончаренко, П.М. Рабінович, С.О. Кириченко, В.Г. Коваленко тощо. Проте на сьогоднішній день питання щодо висвітлення особливостей формування правової держави в Україні у сучасних умовах, особливо ускладнених загостренням суспільно-політичної ситуації, ще не знайшло належного відображення в існуючих наукових працях

Метою статті є на підставі аналізу чинного законодавства України, наукових доктрин правової держави, громадянського суспільства та принципу верховенства права, а також результатів національних та зарубіжних соціологічних досліджень, встановити коло проблем розбудови правової держави в Україні та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи багатоаспектність предмету дослідження, вважаємо за доцільне розглянути цю тему у декількох напрямках. По-перше, проаналізувати концепцію правової держави, закріплену в Конституції України; по-друге, розглянути сучасні ідеї та доктрини правової держави, громадянського суспільства, принципу верховенства права в науці; по-третє, надати характеристику результатам національних та зарубіжних соціологічних досліджень щодо оцінки України, як правової держави.

У статті 1 Конституції Україна визначена як правова держава. Але таку державу недостатньо лише проголосити, вона повинна сформуватися в результаті комплексних реформ в усіх сферах суспільства, державного апарату та як наслідок припинення нівелювання громадянами ідей правової держави.

Аналізуючи сучасні ідеї та доктрини правової держави в науці, можна констатувати, що це поняття вчені визначають по-різному. Наприклад, В.О. Ващенко та В.О. Корнієнко вважають, що правова держава – це такий тип держави, основними ознаками якої є верховенство права, поділ влади, правовий захист особи, юридична рівність громадянина й держави [1]. Р.Ф. Гринюк переконаний, що правова держава – це та держава, яка правом зобов'язана гарантувати й захищати права й свободи людини і громадянина [2]. А.П. Заєць вважає, що у правовій державі принцип зв'язаності правами та свободами людини і громадянина має пронизувати усю політико-правову надбудову держави «бути критерієм для усвідомлення меж втручання держави в суспільне життя, гарантованості усіх інших прав і свобод людини і громадянина» [3].

Проаналізувавши визначені вченими ознаки правової держави, можна зробити висновок про те, що Україна сьогодні знаходиться лише на перших сходинках на шляху її розбудови.

За результатами соціологічного опитування, проведеного у 2011 році науковцями Г.В. Ревіною та Н.Б. Шершень, було встановлено, що 32,4% від усіх опитаних громадян не знайомі з таким терміном як «правова держава», але все ж 68,6% з них вважають, що розуміють його зміст, а пояснюючи його називали такі ознаки правової держави як «держава у якій діють закони», «країна, в якій поважають права громадян» і «держава, діяльність якої підпорядкована нормам права» [4]. В той же час, 88,6% опитаних стверджують, що Україна не є правовою державою, і лише 11,4% погодились, що деякі елементи правової держави наявні. Проте статистичні показники щодо визнання чи не визнання України правовою державою навряд чи можна вважати репрезентативними, оскільки близько 20% опитаних, які зробили висновок, що Україна не є правовою державою, навіть не знайомі з цим терміном.

Таким чином, проведене Г.В. Ревіною та Н.Б. Шершень соціологічне дослідження підтверджує, що у сучасних умовах нівелюється правова культура громадян, яка, в свою чергу, є однією з фундаментальних ознак правової держави.

Негативну оцінку Україні, як правовій державі дають не тільки її громадяни, а й світова спільнота. Зокрема, у відповідності до опублікованого проектом World Justice Project щорічного індексу законності серед країн світу, Україна у 2014 році отримала одні з найнижчих показників щодо стану захисту права на життя та його охорону (right to life and security). Так, за цим показником Україна отримала індекс 0,56 при максимально негативному показнику в 1 (тобто Україна за цим показником знаходиться на рівні Мексики, Росії, Казахстану) [5]. Наведені по-

казники свідчать про негативну оцінку України як правової держави світовим співтовариством.

Слід погодитись, що для розбудови правової держави, окрім проголошеного у ст. 1 конституційного принципу, необхідний достатній рівень матеріальної забезпеченості громадян, розвинена економіка, високий рівень правосвідомості та культури населення. Правова держава неможлива як у відсталій країні, так і за відсутності демократії. Правову державу неможна встановити тільки яким-небудь нормативно-правовим актом. Однією з основних складових частин, необхідних для формування правової держави в Україні є наявність громадянського суспільства, якому повинно бути притаманно високий рівень політичної й правової свідомості населення і державного апарату, а також розвинена демократія.

Наступним елементом предмету нашого дослідження є стан розвитку громадянського суспільства в Україні, тому як багато науковців у своїх працях вбачають необхідність у підвищенні рівня громадянського суспільства, оскільки таке суспільство є невід'ємною частиною правової держави. Розглядаючи сучасний стан розвитку громадянського суспільства в Україні, необхідно звернути увагу на такі аспекти, як рівень розвиненості інститутів цього суспільства та загальний рівень культури населення в контексті його активності.

Поняття «громадянське суспільство» склалося не одразу, зміст його формувалася та збагачувалася поступово. Вітчизняні науковці присвятили значну кількість праць досліджуваній проблематиці. Так, В.Г. Гончаренко під громадянським суспільством розуміє сукупність громадян одного суспільства, одного регіону, однієї країни чи регіонального об'єднання. Біла книга урядування Європейського Союзу (далі – ЄС) дає таке визначення: «громадянське суспільство об'єднує переважно організації само утворені, або утворені під керівництвом [6, с. 30]. П.М. Рабінович розуміє громадянське суспільство, як спільність вільних, рівноправних людей та їх об'єднань, яким держава забезпечує юридичні можливості бути власником, а також брати активну участь у політичному житті [7, с. 47]. Ю.С. Шемшученко розглядає громадянське суспільство, як суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії та права [8, с. 146].

Проаналізувавши вище зазначені поняття можна виокремити такі ознаки громадянського суспільства, як: об'єднання людей для самостійного задоволення їх прав, інтересів без додаткових фінансових або адміністративних витрат з боку держави; неполітичне, тобто без мети здобуття політичної влади, представлення та просування різних груп населення як серед самих громадян, так і в комунікації з політичними інтересами; функціонує на засадах демократії та взаємодії з державою.

Отже, основні ознаки і характеристики громадянського суспільства можна сформулювати так: в центрі громадянського суспільства знаходиться людина як його первинна «клітина». А тому основні характеристики, що стосуються людини, її «природного суверенітету» переносяться на громадянське суспільство, визначають його суть [9, с. 17].

Вважаємо, що громадянське суспільство – це інститут, який складається з не байдужих людей і формується поряд з державою для того щоб особи – його члени, брали активну участь у політичному житті країни.

Підтримуємо підходи тих дослідників, які переконані, що громадянське суспільство «на папері» не

може стати реальним громадянським суспільством до того часу, поки реально не буде забезпечено як підвищення рівня культури в системі державної влади, так і суттєво підвищиться рівень активності населення країни.

Варто зазначити, що процес формування громадянського суспільства є пріоритетним для нашої держави, тому як є невід'ємною частиною правової держави і є одним із кроків до інтеграції України до ЄС. Відповідно до Закону України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року, державна політика у сфері формування інститутів та організацій громадянського суспільства має передбачити посилення їхньої взаємодії з органами публічної влади, запровадження громадянського контролю за діяльністю влади, проведення регулярних консультацій із громадськістю [10, с. 88]. Також варто розглянути указ Президента України «Про стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» від 24.03.2012 р. [11, с. 1]. В указі окреслено проблеми, що перешкоджають розвитку громадянського суспільства, серед яких: непрозорість; закритість та бюрократизм діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування; недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства та інші.

Не зважаючи на належну, на наш погляд, сформовану нормативну базу з даного питання, на сьогодні Україні необхідно пройти ще тривалий і складний шлях формування інститутів (структур) громадянського суспільства. Так, результати дослідження *Nutions in Transit*, яке проводить міжнародна неурядова організація *Freedom House* (оцінювання відбувається за семибальною шкалою, де сім – це найгірший показник, а один, відповідно найкращий) свідчать, що рівень сформованості громадянського суспільства в Україні погіршується від 4,50 балів у 2005 р. до 4,93 у 2014 р. [12]. При цьому міжнародна спільнота акцентує увагу на потребі його значного вдосконалення.

Підтримуємо думку, що однією з центральних проблем розвитку громадянського суспільства в Україні є традиційно авторитарний спосіб функціонування владних відносин у суспільстві та критично низький ресурс довіри до владних установ з боку суспільства, а також створення самими інститутами громадянського суспільства механізмів протидії штучній політизації недержавних організацій і перетворення їх у маріонетки [13, с. 43].

В цілому, на нашу думку, в Україні є всі умови для формування громадянського суспільства, як складової частини правової держави, що потрібно для належного забезпечення прав та свобод людини і громадянина та входження України у якість рівноправного партнера до асоціації європейських держав. Сучасні події особливо яскраво свідчать про те, що наша держава проводить модерні реформи щодо зміцнення правового статусу людини і громадянина, розширення економічних, політичних і особистих прав і свобод людини та громадянина, а також про якнайбільше залучення громадськості до вирішення державних питань.

Продовжуючи аналіз елементів правової держави, слід акцентувати увагу на ідеї верховенства права, як основоположної в формуванні такої держави. На сучасному етапі становлення правової держави в Україні все більше набуває популярності ідея верховенства права, яка, на думку багатьох науковців, є невід'ємною та однією з основних

принципів правової держави. Актуальність цієї проблеми обумовлена, серед іншого, ще й тим, що ні сучасна наука, ні чинне законодавство не дають конкретного визначення цієї дефініції.

Факт закріплення принципу верховенства права в Основному законі України вітчизняним законодавцем став причиною різних поглядів на тлумачення зазначеного поняття. Багато сучасних науковців займаються розробкою різних його аспектів, зокрема, В. Аверьянов, С. Головатий, А. Засць, В. Бабкін, та інші. Більшість фахівців констатують, що даний принцип відображає пріоритет прав людини у суспільстві, підпорядкування останнім діяльності публічної влади. Адже саме через публічну владу і здійснюється реалізація верховенства права, що зазначено основним Конституцією України [14, с. 19]. За тлумаченням поняття «верховенство права», можна звернутись також до Конституційного Суду України, який у своєму рішенні офіційно визначив верховенство права пануванням права в суспільстві [15]. Також доцільно зазначити, що ратифікувавши Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., Україна погодилася із визначенням принципу верховенства права, як основоположного для здійснення державного управління.

На сьогоднішній день, дотримання цього принципу іноді ставиться під сумнів через недотримання державою прав людини. Держава не завжди в повній мірі забезпечує ефективний захисту прав людини, що проявляється в різних сферах. Близькою за значенням до нівелювання існуючих прав, є відсутність достатнього рівня законності, в тому числі і конституційної законності в Україні [15, с. 204].

З метою оцінки стану дотримання прав людини в Україні, соціологічною службою Центру Разумкова було проведено загальнонаціональне соціологічне опитування. Опитування проводилися в рамках проекту «Дому свободи Україна» «Абетка з прав людини в Україні» [16]. В результаті таких досліджень більшість громадян найважливішими вважають базові права людини. Проте, понад чверть опитаних найважливішими назвали соціальні та економічні права. Така ситуація може свідчити про незадовільний стан дотримання останніх. Водночас, респонденти високо оцінюють важливість дотримання всіх прав: всі оцінки перевищили 4 бали за 5-бальною шкалою. Найважливішим громадяни вважають право на життя.

Дотримання прав людини в Україні опитаними оцінюється не високо, про що свідчать відповідні цифри. Найнижче оцінюється дотримання екологічних та соціально-економічних прав, найвище – базових прав.

Серед джерел порушень прав людини в Україні громадяни найчастіше називають представників владної еліти. Так, порівняно з 2013 роком число тих, хто вважає джерелом істотного порушення прав людини владну верхівку у 2014 зросло майже в два рази, що відображає нам рівень недовіри народу до влади. Водночас скоротилося число тих, хто вважає джерелом істотного порушення прав людини місцеву владу (з 40,4% до 28,2%), міліцію (з 45,4% до 35%) [4].

Верховенство права, це показник належного рівня дотримання прав людини, на основі чинного законодавства, яке і в свою чергу також формувалося на основі природних, та інших прав людини. Проаналізувавши сучасний стан реалізації принципу верховенства права в Україні, можна констатувати те, що за думкою ж громадян він є дуже низьким, адже принцип верховенства права, полягає саме в реалізації прав і свобод людини, що як показує статистика частково нівелюється.

Тому слід зауважити, що принцип верховенства права в Україні існує, на жаль, виключно на доктринальному та нормативному рівні, а Україна в сучасних умовах потребує й дієвої системи його реалізації, тому як без неї, він стає псевдо-принципом, що існуватиме лише на папері.

Висновки. Проаналізувавши чинне законодавство України, сучасні наукові доктрини правової держави, громадянського суспільства та принципу верховенства права, результати національних та зарубіжних соціологічних досліджень, слід зауважити, що наша держава проводить модерні реформи щодо зміцнення правового статусу людини і

громадянина, розширення економічних, політичних й особистих прав і свобод людини і громадянина, якнайбільше залучення громадськості до вирішення державних питань. Соціологічні дослідження підтверджують, що у сучасних умовах нівелюється правова культура громадян, яка, в свою чергу, є однією з фундаментальних ознак правової держави. Слід констатувати, що принцип верховенства права в Україні існує, на жаль, виключно на доктринальному та нормативному рівні, а Україна у сучасних умовах потребує дієвої системи його реалізації, тому як без неї, він стає псевдо-принципом, що існуватиме лише на папері.

Списки літератури:

1. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педаг. ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. – К. : Вид-во ім. М. П. Драгоманова, 2011. – [Електронний ресурс] – режим доступу <http://posibnyky.vntu.edu.ua/politolog/84.htm>
2. Гринюк Р. Ф. Ідея правової держави: теоретико-правова модель і практична реалізація / Р. Ф. Гринюк. – К., 2004. – 388 с.
3. Заєць А. П. Правова держава в Україні : концепція і механізм реалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01. / А. П. Заєць. – К., 1999. – 26 с.
4. Шершень Н. П. Ревіна Г. В. Громадська думка щодо проблем формування правової держави в Україні (за матеріалами соціологічного опитування) // Правова держава зб. наук. праць за матеріалами наук.-практ. конф., 26 жовтня 2012 рік м. Дніпропетровськ, част. 1. – 177-180 с.
5. Fundamental Rights [Електронний ресурс] – режим доступу – <http://worldjusticeproject.org>
6. Правознавство : навч. Посібник / за заг. Ред. В. Г. Гончаренка. – К. : Український інформаційно-правовий центр, 2002.
7. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник / Рабінович П. М. – К. : Атіка, 2001.
8. Шемшученко Ю. С. Громадянське суспільство / Ю. С. Шемшученко // Юридична енциклопедія: в 6 т. / [редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К.: Укр. енцикл., 1998. – Т. 1: А-Г.
9. Кириченко С. О. Співвідношення соціальної правової держави і громадянського суспільства в умовах сучасної України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / С. О. Кириченко. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2001.
10. Громадянське суспільство в Україні: Еволюція розвитку та правового регулювання // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні, матеріали 19 звітної наук.-практ. конф. (м. Львів, 7-8 лютого, 2013 р.).
11. Про стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації : Указ Президента України від 24. 03. 2012 р.
12. Nations in Transit [Електронний ресурс] – режим доступу <http://www.freedomhouse.org>
13. Коваленко В. Г. Стан та проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні / В. Г. Коваленко // Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури, – 2009. – № 3.
14. Головатий С. П. Верховенство права: ідея, доктрина, принцип: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави та права; історія політичних та правових вчень» / С. П. Головатий. – К., 2009.
15. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>
16. Центр Разумкова – [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.phpB>

Романов М.Ю.

Днепропетровский государственный университет внутренних дел

ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО В УКРАИНЕ: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЯ

Аннотация

Проанализированы актуальные вопросы формирования правового государства в Украине. Определению роли и значения формирования гражданского общества и принципа верховенства права в рамках построения правового государства. Актуальность данного исследования обусловлена современными вызовами жизни, которые возникают на пути государственных преобразований в условиях евроинтеграции Украины, потребностью в повышении уровня защиты прав и свобод человека и гражданина, чтобы обеспечить надлежащие условия для формирования гражданского общества, как составной части правового государства. Научное обоснование в выполненной научной статье составляют труды отечественных и зарубежных ученых, посвященные проблемам построения правового государства и гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: Правовое государство, гражданское общество, верховенство права.

Romanov M.U.

Dnipropetrovsk state University of Internal Affairs

LEGAL STATE IN UKRAINE: REALITIES AND PROSPECTS

Summary

Analyzed current issues of formation of legal state in Ukraine. Definition of the role and importance of civil society and the rule of law in the framework of the rule of law. The relevance of this study due to modern life challenges that arise on the path of state transformations in the conditions of Ukraine's European integration, the need for increased protection of the rights and freedoms of man and citizen, to ensure proper conditions for the formation of civil society, as an integral part of the legal state. Scientific justification made in scientific articles are works by domestic and foreign scientists on the problems of building a legal state and civil society in Ukraine

Keywords: Legal state, civil society, the rule of law.

УДК 342.9

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Русакова І.Г.

Вища рада юстиції

Наукова стаття присвячена дослідженню історії становлення і розвитку судочинства в Київській Русі. Зокрема, в статті розглядається правовий статус інститутів судової влади давньоруської держави. Розкрито процес формування та розвитку цих органів. Досліджено систему і види перших судів, які існували в Київській Русі, їх компетенцію та склад. Автором підкреслюється, що суди в Київській Русі хоч і були слабозрозуміті, проте цілому задовольняли потреби тогочасного суспільства і відповідали його розвитку.

Ключові слова: Київська Русь, історія, становлення, суд, суддя, судова влада, судовий процес, общинний, князівський, церковний, вотчинний, вервний.

Постановка проблеми. Історичне дослідження подій стосовно певного правового явища є важливою умовою його існування, оскільки сучасність не може існувати без свого минулого, а недостатнє його пізнання, в свою чергу призводить до загострення старих та появи нових помилок. Недаремно кажуть, що не знаючи свого минулого, не побудуєш і майбутнього.

Отже, дослідження історичних коренів правового інституту дозволяє нам краще зрозуміти основу, на якій відбувається його розвиток, оцінити процеси, що відображають сучасність.

Суд являється одним з найдавніших інститутів, що з'явився одночасно з першими державами. З розвитком людського суспільства розвивалися і суди, змінювалися цілі і завдання, які ставила держава перед судовою владою. Одні суди ліквідувалися, а замість них утворювалися нові. Таким чином, судова система постійно перебувала в динаміці.

В різних країнах світу суди виконують, десь схожі, а десь і відмінні з судами інших держав функції. Проте кожна держава має свою історію виникнення та розвитку судової системи. Не стала винятком і Україна.

Стан дослідження. Утворенню та розвитку судочинства в Київській Русі велику увагу приділяли такі науковці, як Л. Т. Білецький, Б. Д. Греков, М. С. Грушевський, М. А. Дьяконов, Ф. І. Леонтович, В. О. Ключевський, Р. Г. Скринніков, І. Я. Фроянов, Я. Н. Шапов М. М. Ясинський та ін. Однак, відсутнє комплексне дослідження джерел права, юрисдикції, судустрою, порядку здійснення судочинства в давньоруській державі.

Крім того, тема історичного розвитку судової влади в Україні тривалий час була досить вузькою та вивчалася здебільшого представниками юридичної професії. При цьому, сучасні підручники з історії для студентів-істориків вищих навчальних закладів майже не містять інформації про стан розвитку су-

дової влади, а той матеріал, який в них викладено носить уривчастий та фрагментарний характер.

Безумовно, дослідженню історії становлення судової влади необхідно приділяти більше уваги, що дозволить не тільки науковцям краще розумітися в особливостях історії становлення судустрою в Україні, але і пересічному читачу орієнтуватися в особливостях розвитку судової влади.

Висновки отримані в результаті даного дослідження будуть безумовно мати важливе практичне та теоретичне значення.

Мета даної статті полягає у вивченні інститутів судової системи давньоруської держави. Щоб досягти поставленої мети необхідно дослідити систему і види перших судів, що існували в Київській Русі. З'ясувати особливості процесуальних звичаїв і норм, користуючись текстами «Руської правди» та іншими джерелами.

Джерела дослідження порівняно різноманітні, зокрема: законодавчі акти різних періодів історії, науково-юридична література, історичні джерела та праці, а також матеріали архівів та інтернет сайтів.

Виклад основного матеріалу. У відповідності до статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову. Судова влада здійснюється виключно спеціальними державними органами – судами, які виконують свої повноваження у межах, встановлених Конституцією України та відповідно до Законів України.

Сьогодні одним із найактуальніших питань залишається реформування судової системи. Існують різні думки щодо її побудови, причини цих розбіжностей також різноманітні, вони лежать і у політичній, і в економічній, і у науковій площині, але головною причиною є особливості історичного розвитку країни, права, структури судових органів.

Говорячи про історію виникнення та розвитку інституту судової влади в Україні, слід зазначити,